T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2024/9
KARAR NO : 2024/79
KARAR TR : 04/03/2024

ÖZET: Davacının tarım arazilerine yeterli su verilmemesi nedeniyle meydana gelen zararın tazmini istemiyle Sulama Birliğine karşı açılan davanın, taraflar arasındaki sulama tesisinden faydalanma sözleşmesinin varlığı karşısında özel hukuk hükümleri gereğince ADLİ YARGI YERİNDE çözümlenmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacı :V.K
Vekili : Av. Z.İ.K
Davalı : Baklan Toprak Sulama Birliği
Vekili : Av. Y.G

I. DAVA KONUSU OLAY

1. Davacı vekili, müvekkiline ait Denizli ili, Çal ilçesi, ...mevkii...ada, ...ve ...parseller ile ...ada ...parselde bulunan tarım arazilerine ücretini ödemesine rağmen davalı tarafından sağlanması gereken sulama hizmetini gereği gibi alamadığını, tarlalarına ektiği ürünlerin yeteri kadar sulanamadığı için verim kaybı oluştuğunu ileri sürerek, şimdilik 9.500 TL maddi tazminatın 05/08/2020 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan tahsiline karar verilmesi istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.

II. UYUŞMAZLIĞA İLİŞKİN BAŞVURU SÜRECİ

A. İdari Yargıda

2. **Denizli İdare Mahkemesi 09/03/2021 tarih ve E.2021/420, K.2021/320 sayılı kararı**ile, davacı ile davalı birlik arasında yapılmış faydalanma sözleşmesine dayalı olarak ortaya çıkan uyuşmazlığın özel hukuk hükümlerine göre adli yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği gerekçesiyle, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 15/1-a maddesi uyarınca görev yönünden reddine karar vermiş, bu karar kesinleşmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Dava dosyasının incelenmesinden; Denizli ili. Çal ilçesi, ...Mevkii,...ada ... ve ... sayılı parsel ile ...ada ... sayılı parselde kayıtlı tarım arazilerinde davalı idare ile davacı arasında faydalanma sözleşmesi imzalandığı, davacı tarafından 04.08.2020 tarihinde idareye başvuruda bulunarak, arazilerinde ilk sulamanın 03.07.2020 tarihinde yapıldığı, o tarihten beri sulamanın yapılmadığı, Kurumun 3 kez sulama yapma taahhüdünün olduğu, tarladaki mahsulün (mısır) 40 derece yakıcı güneş altında susuzluktan yandığı belirtilerek tarlalarına su verilip verilmeyeceği konusunda bilgi istediği, 07.08.2020 tarihinde de belirtilen taşınmazlar yönünden Çal Asliye Hukuk Mahkemesinin D.iş:2020/106 sayılı dosyasında zararın tespitini istediği, anılan tespit dosyasında yapılan keşif sonrası tanzim edilen bilirkişi raporuna istinaden davacı tarafından tespit edilen zararın tazmini istemiyle açılan davada Aydın 2.İdare Mahkemesinin 08.02.2021 tarih ve E:2021/127 K:2021/122 sayılı kararı ile davanın yetki yönünden reddi ile dosyanın Mahkememize gönderilmesi üzerine E:2021/420 esasına kayden bakılan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Uyuşmazlık, davalı idarece uyuşmazlık konusu taşınmaza yeterli su imkanı sağlanmadığından dolayı davacının mısır bitkilerinin zarar görmesinden kaynaklanmaktadır.

Bu haliyle birlik ana statüsünün dsi genel müdürlüğünün bağlı olduğu bakanlıkça onaylanması sonucu sulama birliklerinin tüzel kişilik kazanacağı, tüzel kişilik kazanıncaya kadar dsi genel müdürlüğü ile bakanlık tarafından tesis edilen işlemin idari işlem olduğu açık olup, sulama birliğinin tüzel kişilik kazanmasından sonra meydana gelen uyuşmazlıkların adli yargı yerinde çözümleneceği kuşkusuzdur.

Nitekim. Danıştay Onuncu Dairesinin 07.12.2020 tarih,E2015/1141,K.2020/5867 sayılı kararı ve Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün 04.05.2015 tarih ve E:2015/166 K:2015/272 sayılı kararları bu yöndedir.

Davacı ile davalı Birlik arasında yapılmış faydalanma sözleşmesine dayalı olarak ortaya çıkan uyuşmazlığın özel hukuk hükümlerine göre çözümlenmesi gerekeceğinden davanın adli yargı yerinde çözümlenmesi gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle; davanın, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasasının 15/1 -a maddesi hükmü uyarınca görev yönünden reddine, ..."

3. Davacı vekili, bu kez 30.000 TL'nin 05/08/2020 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte tazmini istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

B. Adli Yargıda

4. Çal Asliye Hukuk Mahkemesi 02/12/2021 tarih ve E.2021/190, K.2021/406 sayılı kararıile, uyuşmazlığın idari yargı yerinde görülmesi gerektiğinden, davanın HMK'nın 114/b-115. maddeleri ve 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanunu'nun 1. ve 2. maddeleri ve İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2/1-b maddesi uyarınca usulden reddine karar vermiş, bu karara karşı istinaf isteminde bulunulmuş, Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi 31/03/2023 tarih ve E.2023/518, K.2023/438 sayılı kararı ile, 2247 sayılı Kanun'un 19. maddesinden söz ederek, davacı vekilinin istinaf isteminin kabulüne, kararın kaldırılmasına ve yeniden karar verilmek üzere dosyanın mahkemesine gönderilmesine kesin olarak karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"... davacı davasını, yürürlükte bulunan yasal düzenlemelere göre görevsiz yargı yerinde açmış ise "yargı yolu bakımından görevsizliğe" dair verilecek kararla birlikte; harç, yargılama gideri ve vekalet ücreti yönünden de hüküm kurulması gerekir.Bu bakımdan yargılama giderleri ile vekalet ücretinin görevli mahkemece değerlendirilmesi yönünde karar verilmesi doğru görülmemiştir.

Hal böyle olunca açıklanan nedenler ve tüm dosya içeriğine göre; davacı vekilinin istinaf isteminin kabulü ile 6100 Sayılı HMK.'nun 353/1 inci fıkrasının (a-6) bendi gereğince ilk derece mahkemesi kararının esası incelenmeden kaldırılmasına, davanın yukarıda belirtildiği şekilde yeniden görülmesi ve idare mahkemesi kararının kesinleşmesi halinde görevli yargı mercii belirlenmek üzere Uyuşmazlık Mahkemesine usulüne uygun bir şekilde başvurulması için dosyanın kararı veren ilk derece mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekmiştir.

HÜKÜM: Gerekçesi yukarıda açıklandığı üzere;

1-Davacı vekilinin istinaf isteminin KABULÜNE,

2-Çal Asliye Hukuk Mahkemesinin 2021/190 Esas - 2021/406 Karar sayılı 02/12/2021 tarihli kararının 6100 Sayılı HMK'nun 353/1 fıkra (a-6) bendi gereğince ESASI İNCELENMEDEN KALDIRILMASINA..."

5. **Çal Asliye Hukuk Mahkemesi 18/05/2023 tarih ve E.2023/113 sayılı kararı** ile, kaldırma kararına uyarak 2247 sayılı Kanun'un 19. maddesi uyarınca görevli yargı yerinin belirlenmesi için Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulmasına ve dava dosyasının incelenmesinin Uyuşmazlık Mahkemesince karar verilinceye kadar ertelenmesine karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir.

"... 1-Denizli 1. İdare Mahkemesinin 2021/420 Esas, 2021/320 karar sayılı ilamı ile. davanın görev yönünden reddine karar verildiği, verilen kararın davacı vekiline 15/03/2021 tarihinde tebliğ edildiği, davalı vekiline 18/03/2021 tarihinde tebliğ edildiği, taraf vekilleri tarafından kararın tebliğini izleyen 30 gün içerisinde BİM nezdinde istinaf kanun yoluna başvurulmayarak idare mahkemesinin, görevsizlik kararının kesinleşmesinden sonra davacı vekili tarafından mahkememizde aynı talepten dolayı dava açıldığı, mahkememizin 02/12/2021 tarih, 2021/190 Esas, 2021/406 Karar sayılı ilamı ile görevsizlik kararı verildiği, 2247 sayılı Kanun'un 19.maddesi ve Antalya BAM 4 HD'nin 31/03/2023 gün 2023/518 Esas, 2023/438 Karar sayılı ilamı uyarınca görevli yargı merciinin belirlenmesi için dosyanın uyuşmazlık mahkemesine gönderilmesine,

2-Yargılamanın dosyanın uyuşmazlık mahkemesince incelenip karara bağlanmasına kadar durdurulmasına karar verildi."

III. İLGİLİ HUKUK

A. Mevzuat

6. Anayasa'nın 168. maddesi şöyledir:

"Tabiî servetler ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı Devlete aittir. Devlet bu hakkını belli bir süre için, gerçek ve tüzelkişilere devredebilir. Hangi tabiî servet ve kaynağın arama ve işletmesinin, Devletin gerçek ve tüzelkişilerle ortak olarak veya doğrudan gerçek ve tüzelkişiler eliyle yapılması, kanunun açık iznine bağlıdır. Bu durumda gerçek ve tüzelkişilerin uyması gereken şartlar ve Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ve müeyyideler kanunda gösterilir."

7. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun *"Borçların İfa Edilmemesinin Sonuçları"* üst başlıklı *"1. Genel olarak"* başlıklı 112. maddesi şöyledir:

"Borç hiç veya gereği gibi ifa edilmezse borçlu, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür."

8. 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanunu'nun *"Amaç ve kapsam"* başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"(1) Bu Kanunun amacı; ülkenin su varlık ve kaynaklarının rasyonel kullanımı maksadıyla umumi

sulardan faydalanmak üzere Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından inşa edilmiş veya halen inşa edilmekte olan ya da inşa edilmesi planlanan sulama tesislerini gayelerine uygun şekilde kullanmak, işletmek, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün onayını almak suretiyle işlettirmek, bu tesislerin bakım, onarım ve yönetim sorumluluğunu yürütmek, tesisi geliştirmeye yönelik yeni projeler yapmak, yaptırmak veya tesisi yenilemekle görevli sulama birliklerinin kuruluşu, organlar ile görev ve yetkilerini düzenlemektir.

(2) Sulama birlikleri kamu tüzel kişiliğine sahip olup, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde özel hukuk hükümlerine tabidir."

9. 6172 sayılı Kanun'un "Birliğin görev alanı ve çalışma konuları" başlıklı 3. maddesi şöyledir:

"(1) Birliklere devredilen tesislerin hizmet alanı, birliklerin görev alanı olup sınırları, kapsamı ve ismi DSİ tarafından belirlenir.

(2) Bir görev alanı içerisinde aynı amaçla birden fazla birlik kurulamaz.

(3) Birlik, devraldığı tesislerin işletme, bakım, onarım ve yönetim sorumluluğunu çerçeve ana statüde ve devir sözleşmesinde yer alan esaslara uygun olarak yürütür.

(4) Birliğin çalışma konuları şunlardır:

a) Görev alanı içerisinde yer alan tesislerin işletme, bakım, onarım, yönetim ve yenileme hizmetlerini usul ve esaslarına uygun olarak yapmak.

b) Katılım payını, su kullanım hizmet bedelini ve uygulanan cezaları tahsil etmek.

c) Devraldığı tesislerin yatırım bedellerini geri ödemek.

ç) (Değişik:5/3/2022-7381/27 md.) Devraldığı tesisi DSİ'nin onayını almak suretiyle geliştirmek bu tesis ile ilgili yeni projeler yapmak veya yaptırmak, yenilenebilir enerji kaynaklarından faydalanmak üzere sulama tesisinin mütemmim cüzü olacak şekilde projeler geliştirmek, enerji tesisleri kurmak ve işletmek veya diğer kurum ve kuruluşlar tarafından geliştirilen, kurulan yenilenebilir enerji tesislerini devralarak işletmek, sulama birliğinin feshi hâlinde tesisleri çalışır hâlde DSİ'ye devretmek.

d) Görev alanı içerisinde su miktarına bağlı olarak ekilecek bitki desenini Tarım ve Köyişleri Bakanlığının ilgili birimleri ile işbirliği yaparak planlamak.

e) Görev alanı içerisinde öngörülen üretim hedeflerinin gerçekleşmesine katkıda bulunmak üzere gerekli tedbirleri almak.

f) Sulama ve diğer tarımsal konularda faaliyet gösteren kurumlarla işbirliği yaparak araştırma, geliştirme ve eğitim çalışmalarında bulunmak.

g) Amaç ve görevleri ile ilgili konularda ulusal ve uluslararası gelişmeleri takip etmek.

ğ) Ortak tesisler için DSİ'ce sarf olunan işletme ve bakım masraflarından kendi payına düşen miktarı ödemek.

h) (Ek:5/3/2022-7381/27 md.) Görev sahası dâhilinde, işlenmeyen ve tarım yapılmayan gerçek ve tüzel kişilere ait tarım arazilerini DSİ'ce düzenlenecek usul ve esaslar dâhilinde, kiralayarak tarımsal üretim yapmak veya yaptırmak."

B. Yargı Kararları

10. 27/11/2020 günlü ve 31317 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 16/07/2020 tarihli ve E.2018/104, K.2020/39 sayılı kararında değinilen 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanunu kapsamındaki sulama birliklerinin hukuki statüsüne ilişkin gerekçe ve tespitlerin bir kısmı şu şekildedir:

"Anayasa, kanunlar ve CBK ile kamu tüzelkişiliklerine birçok alanda, kuruluş amacına özgü hukuksal durumlar tanınmaktadır. Ayrıca, kamu tüzelkişileri, nitelikleri ve özellikleriyle bağdaştığı ölçüde, özel hukuk tüzelkişilerinin özel hukuk hükümlerine göre sahip olduğu hakları kullanabilmektedir (AYM, E.2006/61, K.2007/91, 30/11/2007). 6172 sayılı Kanun'un 1. maddesinde sulama birliklerinin de kamu tüzelkişiliğine sahip oldukları ve Kanun'da hüküm olmayan hâllerde özel hukuk hükümlerine tabi olacakları belirtilmektedir." (§ 243)

"Kamu tüzelkişileri, devlet tarafından kamu yararının gerçekleştirilmesi amacıyla kurulan, kamu gücü ayrıcalıklarıyla donatılan tüzelkişilerdir. Bu tüzel kişilerin özel hukuk tüzel kişilerinden farklı olarak üstün ve ayrıcalıklı yetkilere sahip olmasıyla güdülen amaç ise kamu yararının sağlanması ve kamu hizmetinin en iyi şekilde yerine getirilmesidir.

Sulama birliklerinin kuruluşu, yapısı, görev ve yetkileri, mali hükümleri, personel istihdamı, denetimi, tüzelkişiliğinin sona ermesi 6172 sayılı Kanun'da düzenlenmiştir. Bu birliklerin özellikle kuruluşları, görev alanları ve denetimlerinde DSİ'nin onay ve yetkisi bulunmaktadır. Sulama birlikleri Anayasa'da özel olarak düzenlenmemiş olup organlarının seçimle oluşmasında anayasal bir zorunluluk bulunmamaktadır. Sulama birliklerinin temel organı olan başkanlığın oluşumu Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasında geçen idarenin kanunla düzenlenmesi ilkesi ile ilgili olup Anayasa'da özel olarak düzenlenmeyen hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşlarının organlarının belirlenmesinde kanun koyucu takdir yetkisine sahiptir. Birlik başkanlarına tanınan idari para cezası verme yetkisi de bu kapsamda kanun koyucunun takdir yetkisindedir.

Diğer yandan sulama birliklerinin kamu personeli arasından Bakan tarafından seçilen başkan tarafından temsil edileceği ve yönetileceğine, başkanlığın ise başkan ve başkanlık hizmetlerini yürüten diğer personelden oluşacağına dair birlik başkanının belirlenme usulü, başkanlığın oluşumu, görev ve yetkileri ile ilgili hususlar Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında kalmaktadır.

Anayasa'nın anılan hükmüne göre memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkilerinin kanunla düzenleneceği belirtilmektedir. Dava konusu kurallarda da birlik başkanının belirlenme usulü, idari para ceza verme yetkisini de içeren görev ve yetkileri kanunla düzenlendiğinden kanunilik ilkesine aykırı bir yön bulunmamaktadır." (§ 252-254)

"Kamu tüzelkişilikleri devam eden birliklerin feshine karar verilmesi ise kamu tüzelkişiliklerinin sona ermesine yol açacaktır. Kanun'un 20. maddesinin (3) numaralı fıkrasında tüzelkişiliği sona erdirilen sulama birlikleri tarafından işletilen sulama tesisleri hakkında 6200 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrası "Kamu tüzelkişiliği, ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur" şeklinde iken 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile "Kamu tüzelkişiliği, kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulur" şeklinde değiştirilmiştir. Yürürlükteki Anayasa hükmüne göre kamu tüzelkişiliği ancak kanunla ya da CBK'yla kurulabilir. Aynı şekilde bir kamu tüzelkişiliği ancak kanunla ya da CBK ile kaldırılır. 6771 sayılı Kanun'dan önceki dönemde yürürlükte olan "Kamu tüzelkişiliği, ... kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur" hükmü yürürlükte olmadığından kamu tüzelkişiliğinin artık kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulması veya kaldırılması mümkün değildir.

Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan kamu tüzelkişiliğinin, kanunla veya CBK ile kurulacağı şeklindeki düzenleme kamu tüzelkişiliğine sahip sulama birlikleri yönünden de geçerlidir. Kamu tüzelkişiliğinin veya organlarının kanunla veya CBK'ya dayanılarak kurulması zorunluluğu, kamu tüzelkişiliğinin veya organlarının ortadan kaldırılması bakımından da geçerli olacaktır. Bu durumda bir kamu tüzelkişiliği de ancak kanunla ya da CBK ile kaldırılabilir. Dolayısıyla birliklerin DSİ'nin teklifi üzerine Bakan onayı ile feshedileceğini öngören dava konusu (1) numaralı fıkra Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasıyla bağdaşmamaktadır." (§ 260-262)

"Sulama birlikleri, DSİ'nin belirlediği sulama alanlarında sulama işletmeciliği konusunda hizmet vermek için kurulan, sulama tesislerinin işletme, bakım ve yönetim sorumluluklarını üstlenen, kamu yararının ve kamu hizmetinin yerine getirilmesine yönelik faaliyet gösteren kamu tüzelkişiliğine sahip hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşlarıdır. Dolayısıyla sulama birliklerinin sundukları hizmetin kamu hizmeti niteliğinde olduğu açıktır. Kanun'un ek 1.maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise birliğin görev alanında yer alan her su kullanıcısı gerçek ve tüzelkişinin sulama tesisinden faydalanabilmek için o birliğe üye olmak zorunda olduğu belirtilmektedir. Her su kullanıcısı gerçek ve tüzelkişiden ilk üyelik kaydı sırasında bir defaya mahsus olmak üzere kural uyarınca DSİ'nin belirlediği katılım payı tahsil edilmektedir." (§ 272)

"6172 sayılı Kanun'da 7139 sayılı Kanun'la yapılan değişikliklerle sulama birliklerindeki birlik meclisi, yönetim kurulu ve denetim kurulu organları kaldırılmış, birliklerin sadece başkanlıktan oluşacağı kabul edilmiş ve birlikler yeniden yapılandırılmıştır. Dolayısıyla kaldırılan organlarla ilgili düzenlemeleri içeren kural ile yeniden yapılandırma sonucunda en üst yöneticinin görevine son verilebilmesi, alacakların tahsili, gözlemciler ile birlik üyesi olmayan su kullanıcılarının durumuna ilişkin kurallar da yürürlükten kaldırılmıştır. Kanun'un yürürlükten kaldırılan 19. maddesinde birliğe üye olmayan su kullanıcılarının yükümlülüklerini yerine getirmek koşuluyla tesislerden faydalanabilecekleri öngörülmüş iken 6172 sayılı Kanun'a 7139 sayılı Kanun'la eklenen ek 1. madde ile birliğin görev alanında yer alan her su kullanıcısı gerçek ve tüzelkişinin sulama tesisinden faydalanabilmek için o birliğe üye olması gerektiği hükme bağlanmıştır.

Sulama birliklerinin kamu tüzelkişiliğine sahip olduğu, Anayasa'da özel olarak düzenlenmediği ve Anayasa'nın 123. maddesi uyarınca anılan birliklerin teşkilatlarını ve bu bağlamda organlarını belirleme konusunda kanun koyucunun takdir yetkisine sahip olduğu gözetildiğinde anılan takdir yetkisi kapsamında kanun koyucu tarafından kuralla Anayasa'nın 44. maddesinde ifade edilen toprağın verimli olarak işletilmesini koruma ve geliştirme amacına ulaşma bakımından daha etkili ve elverişli görülen farklı bir yapılanma öngörülmesinin sonucu olarak önceki yapılanmaya ilişkin hükümlerin madde metinlerinden çıkarılmasında veya yürürlükten kaldırılmasında Anayasa'ya aykırı bir yön bulunmamaktadır." (§ 315-316).

11. Uyuşmazlık Mahkemesinin 04/05/2015 tarih ve E.2015/166, K.2015/272 sayılı kararında, özetle; *"sulama işi, bir kamu hizmeti niteliğini taşımakta ise de; ... Sulama Birliği bu hizmeti, ilgili yasaların belirlediği ilkeler ve özel hukuk kurallarına göre yürütmek durumundadır. Su kullanım bedelinin hukuksal dayanağı, kamu gücüne değil iki taraf arasında yapılan sözleşmeye dayanmaktadır. Nitekim, ödemelerin yapılmaması durumunda davalı alacağını, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun hükümlerine göre değil, 2004 sayılı İcra İflas Kanunu hükümlerine göre tahsil etmektedir.Taraflar arasında düzenlenen "Sulama Beyan Sözleşmesi", daha çok tip sözleşme görünümündedir. Hizmetten yararlanan kişinin, sözleşmeyi idareyle birlikte düzenlemesi yerine katılımı söz konusudur. Ancak bu durum, idare ile kişi arasında kurulan özel hukuk ilişkisini kamu hukuku ilişkisine dönüştürmez. Çünkü birçok durumda hizmetin tekel niteliği ve çok kişiye götürülme zorunluluğu, işin, çoğunlukla tip sözleşmeler yoluyla ve kişilerin katılımı ile gerçekleşebilmesini olanaklı kılmaktadır. Ortada davacı ile davalı birlik arasında yapılmış bir sulama beyan sözleşmesine dayalı olarak ortaya çıkan uyuşmazlığın özel hukuk hükümlerine göre çözümlenesi gerekeceğinden, davanın adli yargı yerinde çözümlenmesi gerekmektedir."* denilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

A. İlk İnceleme

12. Uyuşmazlık Mahkemesinin Rıdvan GÜLEÇ'in Başkanlığında, Üyeler Nilgün TAŞ, Eyüp SARICALAR, Muharrem ÜRGÜP, Ahmet ARSLAN, Mahmut BALLI ve Bilal ÇALIŞKAN'ın katılımlarıyla yapılan 04/03/2024 tarihli toplantısında; 2247 sayılı Kanun'un 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre, Asliye Hukuk Mahkemesince, anılan Kanun'un 19. maddesine göre başvuruda bulunulmuş olduğu, Mahkemece adli yargı dosyasının ekinde idari yargı kararının kesinleşme şerhi ile birlikte Uyuşmazlık Mahkemesine gönderildiği ve usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından, görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

B. Esasın İncelenmesi

13. Raportör-Hâkim Gülşen AKAR PEHLİVAN'ın, davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın davada adli yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra, gereği görüşülüp düşünüldü:

14. Dava dosyasının incelenmesinden; Denizli ili, Çal ilçesi, ...mevkii,...ada ... ve ... sayılı parseller ile ...ada, ... sayılı parselde kayıtlı tarım arazilerinde davalı idare ile davacı arasında faydalanma sözleşmesi imzalandığı, davacı tarafından 04/08/2020 tarihinde idareye başvuruda bulunularak, arazilerinde ilk sulamanın 03/07/2020 tarihinde yapıldığı, o tarihten beri sulamanın yapılmadığı, kurumun 3 kez sulama yapma taahhüdünün olduğu, tarladaki mahsulün (mısır) 40 derece yakıcı güneş altında susuzluktan yandığı belirtilerek, tespit edilen zararının tazmini istemiyle davanın açıldığı anlaşılmıştır.

15. Davalı Sulama Birliği, yukarıda açıklanan mevzuat hükümleri doğrultusunda, ülkenin su varlık ve kaynaklarının rasyonel kullanımı maksadıyla kamu tüzel kişiliğini haiz, kanunla kurulmuş bir kamu kuruluşudur.

16. Böyle olmakla birlikte, Anayasa'nın 168. maddesi uyarınca devletin doğal kaynakların aranması ve işletilmesi hakkını Kanunla belli esaslar ve süreler için gerçek ve tüzel kişilere devredebileceğinin kabulü uyarınca Sulama Birliğinin kişilere sağladığı hizmete ilişkin işlemlerinin yargısal denetimini yapacak yargı düzenini belirleyebilmek için, işlemin özel hukuk ilişkilerinden mi yoksa kamusal yetkilerin kullanılmasından mı doğup doğmadığının irdelenmesi gerekmektedir.

17. İdarenin yürütmekle yükümlü bulunduğu kamu hizmetine ilişkin olarak uygulamaya koyduğu plan ve projenin hukuka aykırı olduğu nedeniyle iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılacak davalar ile idarenin aynı plan ve projeye göre meydana getirdiği yol, kanal, baraj, suyolları, su şebekesi gibi tesislerin kurulması, işletilmesi ve bakımı sırasında kişilere verdiği zararların tazmini istemiyle idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları muhtel olanlar tarafından açılacak davaların görüm ve çözümünün, iptal ve tam yargı davaları kapsamında yargısal denetim yapan idari yargı yerine ait olduğu, idarece herhangi bir ayni hakka müdahalede bulunulduğu, özel mülkiyete konu taşınmaza kamulaştırmasız el atıldığı veya plan ve projeye aykırı iş görüldüğü iddiasıyla açılacak müdahalenin men'i ve meydana gelen zararın tazmini davalarının ise, mülkiyete tecavüzün önlenmesine ve haksız fiillere ilişkin özel hukuk hükümlerine göre adli yargı yerinde çözümleneceği, yerleşik yargısal içtihatlarla kabul edilmiş bulunmaktadır.

18. Sulama işi, bir kamu hizmeti niteliğini taşımakta ise de, Sulama Birliği bu hizmeti ilgili yasaların belirlediği ilkeler ve özel hukuk kurallarına göre yürütmek durumundadır. Su kullanım bedelinin hukuksal dayanağı, kamu gücüne değil iki taraf arasında yapılan sözleşmeye dayanmakta olup taraflar arasındaki sözleşmeden doğan alacakların tahsilinde 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun'un ilgili hükümleri uygulanmamaktadır.

19. Taraflar arasında düzenlenen *"Sulama Tesisinden Faydalanma Sözleşmesi"*, daha çok tip sözleşme görünümündedir. Hizmetten yararlanan kişinin, sözleşmeyi idareyle birlikte düzenlemesi yerine katılımı söz konusudur. Ancak bu durum, idare ile kişi arasında kurulan özel hukuk ilişkisini kamu hukuku ilişkisine dönüştürmez. Çünkü birçok durumda hizmetin tekel niteliği ve çok kişiye götürülme zorunluluğu, işin, çoğunlukla tip sözleşmeler yoluyla ve kişilerin katılımı ile gerçekleşebilmesini olanaklı kılmaktadır.

20. Bu durumda açılan davanın, taraflar arasında sulama beyan sözleşmesine dayanan, *"sözleşme borcunun gereği gibi ifa edilmediğinden"* bahisle özel hukuk hükümleri çerçevesindeki zarar tazmini uyuşmazlığının adli yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

21. Yukarıda belirtilen hususlar gözönünde bulundurularak, Çal Asliye Hukuk Mahkemesinin 18/05/2023 tarih ve E.2023/113 sayılıbaşvurusunun reddi gerekmiştir.

V. HÜKÜM

Açıklanan nedenlerle;

A. Davanın çözümünde ADLİ YARGININ GÖREVLİ OLDUĞUNA,

B. Çal Asliye Hukuk Mahkemesinin 18/05/2023 tarih ve E.2023/113 sayılı BAŞVURUSUNUN REDDİNE,

04/03/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Rıdvan	Nilgün	Eyüp	Muharrem
GÜLEÇ	TAŞ	SARICALAR	ÜRGÜP

Üye	Üye	Üye
Ahmet	Mahmut	Bilal
ARSLAN	BALLI	ÇALIŞKAN